

Lone Fatums prædiken 5. søndag efter trinitatis

Taler

Lone Fatum
Universitetslektor og præst

Dato

12. juli 2009

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekster**

Esajas' Bog kapitel 6, vers 1-8
Lukasevangeliet kapitel 5, vers 1-11

Salmer

Kom, Helligånd, Gud Herre from
Herrens kirke er på jord
Min sjæl, om du vil nogen tid
Dit minde skal, o Jesus, stå
Guds ord det er vort arvegods

- 1 Der var engang en ældre lærerinde, som havde bibelhistorie med sin førsteklasse. Da hun ville forklare børnene, hvordan Gud er, tog hun en fingerring af, holdt den op for klassen og sagde: Se, sådan er Gud – uden begyndelse og uden ende! Det tyggede børnene lidt på, indtil en af dem konkluderede, ganske veltilfreds:
  - 5 Gud er altså rund.

På lignende måde må vi konkludere efter nu at have hørt fortællingen om Peters fiskefangst: Gud er altså mad. En overdådighed af mad.

- 10 Og sådan er det jo med det religiøse sprog og med de billeder, vi tyr til, når vi vil give udtryk for, hvad vi tror og håber på. Når vi vil indkredse bare noget af det, som gør vores liv betydningsfuldt og giver vores tilværelse med hinanden mening og retning.
  - 15 Selv om vi forsøger med ord og billeder at indkredse andet og mere end det, som er vores dagligdags erfaringsverden, så er det jo netop denne dagligdags erfaringsverden, der altid foregriber vores ordvalg og farver vores billedbrug.

- 20 Vi vil sige noget om det grænseløse og uendeligt betydningsfulde og taler ikke desto mindre om faste former og grænsebevidste værdier. Vi vil sige noget om det guddommeligt ubegribelige, men må ikke desto mindre gøre dette så menneskeligt genkendeligt som muligt ved hjælp af begribelige ord og dagligdagsbilleder. Gør vi ikke det, mister vi jordforbindelsen og risikerer at

bortforklare vores erfaringsverden i stedet for at besinde os på den; vi risikerer at
25 flygte fra tilværelsen i stedet for at prøve at fortolke den og komme overens med
den.

Så vi prøver altså med en fingerring at anskueliggøre Guds evighed; eller vi gør
som i dag, med hjælp fra Lukas-forfatteren: vi tyr til en fortælling om en
30 overdådig fiskefangst for at anskueliggøre Gud som grænseoverskridende
gavmildhed, som den overmagt, der både skaber og opretholder livet for de
mennesker, der hører ham til.

Der er imidlertid det særlige ved fortællingen om Peters fiskefangst, at den
35 består af flere lag og har mere end én pointe. I skildringen af Guds gavmildhed
anskueliggøres jo nemlig en tydelig forskel mellem det guddommelige og det
menneskelige, dvs. mellem Gud og Guds rige på den ene side og menneskers
dagligdags erfaringsverden på den anden side. Dermed trækkes en klar grænse i
mødet mellem Jesus, Guds Søn, og fiskeren Peter, og det lader forfatteren ikke
40 et øjeblik sine læsere være i tvivl om. De to kommer bogstaveligt taget fra hver
sin verden.

Men grænsen trækkes kun for prompte at blive overskredet. For det første fordi
Peter med sin fiskefangst direkte bespises af Gud selv og på den måde omfattes
45 af den overdådige gavmildhed, der kendetegner Guds rige. For det andet fordi
han kaldes og tages i tjeneste som discipel af Jesus for herefter at være
medarbejder på udbredelsen af dette rige og denne gavmildhed.

Ingen steder i Det Nye Testamente tales der så meget om mad og måltider som i
50 Lukasevangeliet, og ingen af de andre evangelister har så mange beskrivelser af
måltider og måltidsfællesskab som Lukas-forfatteren. Og selv om han i dagens
fortælling skildrer det første møde mellem Peter og Jesus i forbindelse med en
fiskefangst, der giver et genkendeligt indtryk af dagligdagens vilkår for fiskere i
den antikke verden, så er pointen med skildringen selvfølgelig det diametralt
55 modsatte: nemlig det absolut ikke-dagligdags i den underfulde fangst.

Vi bliver udtrykkeligt gjort opmærksomme på, at Peter vægrer sig ved at sejle ud
igen. Han og hans fæller har allerede været ude hele natten uden resultat. Og det
er om natten, man skal være ude, fordi fiskene da søger opad. Om dagen
60 derimod, når det er lyst, søger de mod bunden; for enhver fornuftig fisker er det
derfor halsløs gerning at sejle ud om dagen.

Men Jesus er ingen fornuftig fisker; han er Guds Søn. Han har netop talt med
65 guddommelig myndighed til den folkeskare, der har samlet sig langs bredden, og
på hans lige så myndige befaling om at sejle ud på ny adlyder Peter. Han samler
sine fæller, sejler ud på dybt vand igen og kaster garnene ud. Og så sker det
vældige madunder, der rummer den guddommelige livsbekræftelse: fangsten
bliver så overdådig, at den overskrider menneskelige grænser: så gavmild er Gud,
70 at garnene er ved at sprænges, og bådene er ved at synke af lutter overflod.

Som sagt har fortællingen flere lag og derfor også mere end én pointe. Selve
fiskefangsten og det madunder, der her iscenesættes, udgør den symbolske
ramme omkring det mindst lige så symbolske møde mellem de to
75 hovedpersoner, Jesus og Peter. Her personificeres Jesus som Guds Søn, Kristus
på jorden i menneskeskikkelse, over for fiskeren Peter som
dagligdagsmennesket, og Peter ser og genkender i Jesus sin guddommelige herre.
Eller med andre ord: Peter bekender sig som synderen over for Kristus som
soneren.

80

Til denne pointe om den dobbelte identifikation føjer sig imidlertid endnu en
pointe, den nemlig, at Peter bliver bange og vil fri af Jesus. Skønt han med
ærefrygt forstår, at Jesus er hans herre, eller rettere: fordi han med ærefrygt
forstår det og også ydmygt underkaster sig Jesus som sin herre, beder han
85 samtidig Jesus om at gå bort fra ham, lægge afstand til ham og lade ham slippe.
Netop genkendelsen af Jesus som Herren, der med magt som Gud selv skaffer
mad i overflod, gør Peter bange. For i forhold til Jesu guddommelighed står
Peter selv afsløret som synderen både over for sin Herre og over for sin dommer.

90

I denne skildring af mødet mellem Jesus og Peter, hvor grænsen trækkes mellem
guddommeligt og menneskeligt, udnytter Lukas-forfatteren traditionen om
profetkaldelsen, som vi kender fra Esajasbogen, og som jeg læste før fra alteret.

95 I sin vision af den overvældende magtudfoldelse med Gud selv på
himmeltronen og kæmpemæssige, seksvingede serafer, der lovpriser Gud, så
effekten er som lyn og torden, bliver Esajas så rædselsslagen, at han tror, det er
ude med ham, fordi han, som er en syndig mand med urene læber, nu har set
Gud. Men Esajas er ikke dømt til døden, tværtimod; han er dømt til som profet
100 at være Guds budbringer. Hans læber bliver rensset, hans synd er sonet, og så er

han rede. Her er jeg, siger han; send mig!

På tilsvarende måde går det med Peter i den lukanske fortælling. Med
105 myndighed som Kristus, Herren, overskrider Jesus grænsen mellem
guddommeligt og menneskeligt og siger til Peter: Frygt ikke! Dermed belønner
forfatteren Peter både for hans Kristustro og for hans syndsbeholdelse, men
samtidig fremstiller han, med Peter som kontrastfiguren, Jesus som den Kristus,
der med sin død har sonet synden og derfor gør det muligt at tilgive synderen.

110

At såvel soning som tilgivelse skal pointeres, viser fortællingens slutning, der i
kort form gør det klart, at dette er en kaldelsesscene, hvor Peter ganske som
tidligere profeten Esajas bliver taget i tjeneste som guddommelig budbringer.
Jesus fordømmer altså ikke Peter og fjerner sig heller ikke fra ham, tværtimod:
115 han knytter ham til sig, for at han herefter kan virke som missionær og apostel
eller, som det her kaldes – med et, synes jeg, lidt problematisk og vel egentlig
også ganske ofte misbrugt ord – menneskefisker.

Med en fortælling som denne om Gud som mad billedgøres troen på Gud som
120 livets skaber og opretholder; Gud som den, der råder over livets goder, og som
gavmildt deler ud af dem til de mennesker, der har brug for ham til. Betragter vi
fortællingen på denne måde, bliver det meget tydeligt, at vi med skildringen af
Peters overdådige fiskefangst, befinder os i den erfaringsverden, der også har
præget Fadervor. Vi er med andre ord blandt Kristus-troende, der beder til Gud
125 om det daglige brød, fordi de mangler det, og fordi de som mennesker forstår sig
selv som børn under Guds faderlige omsorg og beskyttelse. Men jo også, som vi
ved fra Fadervor, blandt mennesker, der bekender sig som syndere, og som
derfor ved, at de har brug for Guds tilgivelse.

130 Det kan måske umiddelbart synes paradoksalt, at vi i fortællingen om den
overdådige fiskefangst slet ikke møder reaktioner af glæde og taknemmelighed,
men må nøjes med at aflæse effekten af madunderet i Peters syndsbeholdelse og
i den rædsel, der også griber hans fæller. Men det kommer af, at et Guds under,
om end det nok så meget drejer sig om gavmildhed og livsbekræftende frelse,
135 også altid i den bibelske fortolkningssammenhæng er udtryk for den
guddommelige overmagts demonstrative udfoldelse, på én gang ærefuld og
frygtindgydende.

Den erfaringsverden, som er forudsætning for både fortællingen om Peters

fiskefangst og for Fadervor, er knaphedens, nødens og de skævt fordelte goders verden, og det afgørende er, at denne verden er anskuet nedefra, fra de småfolks position, der på egen krop og af eget slid ved, hvor svært det er at skaffe det daglige brød, hvor svært og måske ligefrem umuligt at kunne spise sig mæt hver

145 dag. For disse småfolk er Gud netop mad, fordi Gud på én gang betyder det basale og helt konkrete til livets opretholdelse og samtidig er garanten for det åndelige og mere abstrakte, der ligger i forestillingen om synd og soning og syndens tilgivelse.

150 Det gør Lukasevangeliet særlig interessant for os som nutidige læsere, at vi i netop dette evangelium møder en forfatter med en kritisk holdning til den skæve fordeling af goderne og i det hele taget til misforholdet mellem rig og fattig, magthavere og magtesløse.

155 Kun i Lukasevangeliet finder vi fx lignelsen om den rige bonde, der ligger om natten og spekulerer på, hvordan han må bygge sine lader større for at kunne opbevare alt det korn, han har høstet. Hans plan er at beholde hele udbyttet, dvs. hele denne rigdom af mad, for sig selv, og ikke et øjeblik tænker han på at dele med de fattige.

160 Eller tænk på lignelsen om den rige mand, der lever i luksus og ikke skænker det en tanke, at lige uden for hans port ligger den fattige Lazarus og dør af sult og elendighed. I begge disse lignelser rammes den rige af Guds straf for ikke at hjælpe ved at dele ud af sin materielle overflod, dvs. for ikke helt konkret og

165 praktisk at vise næstekærlighed.

Gud som mad og gavmildhed er for Lukas-forfatteren nok overdådig rigdom, men det er en rigdom, der deler sig ud og kommer til hjælp, og som derfor kan personificeres som den grænseløse og uforbeholdne næstekærlighed. Hertil

170 svarer billedet af Guds rige som det særlige sted for festmåltider; men festmåltider, vel at mærke, som i lignelsen om det store gæstebud, der ikke er forbeholdt de rige og magtfulde, men hvor tværtimod de fattige og elendige, alle denne verdens nødlidende, forhulede og magtesløse, sidder til højebords.

175 I den antikke verden var det en alvorlig sag, hvem man spiste med, fordi man spiste sig til en form for samhørighed. Derfor spiste man med ligemænd, med dem, som det var en fordel at alliere sig med. Man gav til dem, der kunne give tilbage, og delte med dem, der kunne gøre gengæld. Altså delte man netop ikke

180 med fattige og følte ingen tilskyndelse til at alliere sig eller føle fællesskab med dem.

Men ifølge Lukas-forfatteren er Guds rige det sted, hvor denne verdens sociale konventioner bliver vendt totalt på hovedet. Tænk fx på lignelsen om den
185 barmhjertige samaritaner, denne fremmede, som kommer den blødende og forslåede jøde til undsætning og overskrider alle fordomme om, hvem der hører til, og hvem der er forpligtet til at hjælpe hvem.

Samaritaneren handler næstekærligt uden konventionelt, dvs. af etniske eller
190 nationale fordomme, at være forpligtet til det. Han gør det bare, som en overskudshandling. Og på den måde skildrer Lukas-forfatteren eksemplarisk Guds gavmildhed med mad og livsbekræftelse og med tilgivelse som næstekærlighedens overskudshandling.

195 Nu var småfolks vilkår i det antikke samfund jo ikke just magen til vore vilkår, og det kan umiddelbart synes meningsløst at ville lade sig moralsk forpligte i dag af fortællinger, der så tydeligt er præget af en helt anden erfaringsverden end den, som vi har hjemme i. Selv om velfærdsstaten ikke mere er, hvad den har været, og selv om antallet af fattige og hjemløse er vokset alarmerende i de
200 seneste år, alt imens rige er blevet rigere, så ville det vel være direkte hyklerisk og netop ikke spor forpligtende, hvis vi blot identificerede os med antikkens småfolk og overtog forestillingerne om Gud som mad og Guds rige som lutter kompensatorisk overdådighed.

205 Ikke desto mindre er der fortolkning på spil i fortællingen om Peters fiskefangst, som rummer forpligtende betydning også for os:

For det første dette, at Gud som Kristustroens Gud kun kendes, som han fortolkes og personificeres som Kristus på jorden af Jesus.

210

For det andet, at synderen kun kender sig selv i mødet med soneren.

For det tredje, at det for synderen gælder om – ikke at sørge over, men derimod at sørge for sine synder ved at handle ud fra synden som sonet.

215

I denne fortolkning, er det betydningsfulde ikke kun sammenhængen mellem Guds gavmildhed og Peters syndsbevidsthed, men dette, at synderen Peter tages

220 i tjeneste af soneren Jesus og sættes på arbejde. Sådan præsenterer fortællingen os
for Guds gavmildhed og Peters syndsbevidsthed som to sider af samme sag, og
denne sag, som er fortolkningens egentlige forpligtelse, hedder næstekærlighed.

225 Tænker vi guddommeligt og menneskeligt sammen på denne måde, og lader vi
både gavmildhed og syndsbevidsthed få helt konkrete og praktiske konsekvenser
i vores tilværelse med hinanden, kan også vi, netop i vores aktuelle vores
erfaringsverden, gøre plads for den næstekærlighed, der stadigvæk har betydning
– som Kristustroens overskudshandling.

230 Amen.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

235 Digitalt manuskript

Tags

5. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

240 <https://www.dansketaler.dk/tale/lone-fatums-praediken-5-sondag-efter-trinitatis>

245

250

255